

Engel Pál, *A temesvári és moldovai szandzsák törökkori települései (1554-1579)*, Szeged, 1996, 187 p + 1 h. (*Dél-Alföldi évszázadok* 8).

Volumul este destinat celor care doresc să cunoască mai bine și să folosească topografia Banatului de la începuturile epocii premoderne. El se bazează pe izvoare turcești de impozitare (deftere), care, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, au oglindit situația așezărilor din Banatul turcesc. În el lipsesc deci sangeacul Lipovei și sudul Mureșului, până la Hațeg, districtele Lugojului, Caransebeșului și Severinului, cu valea Nerei și Orșova.

În scurta introducere de la început, autorul definește teritoriul de care se ocupă, apoi face câteva considerații privitoare la evoluțiile demografice (foarte perturbate deja din secolul al XV-lea, datorită turcilor), despre uriașul gol documentar-scris care acoperă Banatul secolelor XV-XVIII. Se trec în revistă defterele cunoscute până în prezent și modul în care au fost valorificate. Printre altele, se fac trimiteri bibliografice către *Archivum Ottomanicum*, revistă care conține studii importante despre românii bănățeni sub dominația turcă.

În continuare sunt împărtășite problemele cauzate de transcrierea arabă, operațiune care trebuie să fie întregită cu vocale. Lucrul este demn de notat, căci de aici rezultă un anume relativism al formei toponimelor. Identificările, la fel de dificile, se bazează mai ales pe lucrări cartografice din secolul al XVIII-lea, puse la punct de către militari.

Economia lucrării mai conține un îndreptar în folosirea repertoriului, apoi repertoriul localităților, în ordine alfabetică, prescurtările bibliografice (unde se vede că, din păcate, istoriografia română nu l-a servit deloc pe autor, cu toate că, trebuie să o scriem răspicat, el este unul dintre cei mai informați și serioși medievști), apoi lista localităților așa cum apar în deftere și, la sfârșit, o hartă extrem de utilă pentru localizarea așezărilor.

Printre altele, atragem atenția asupra menționării unor mănăstiri ortodoxe, care par a fi, în majoritate, sîrbești, mănăstiri care trebuie obligatoriu confruntate cu listele cunoscute până în prezent.

Adrian Andrei Rusu

Ioan Aurel Pop, *Instituții medievale românești. Adunările cneziale și nobiliare (boierești) din Transilvania în secolele XIV-XVI*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1991 (255p. + Résumé + ilustrații)

Lucrarea a apărut la abia doi ani după ce Ștefan Pascu publica ultimul volum, al IV-lea, din *Voievodatul Transilvaniei* și a marcat intrarea cercetării istoriei medievale a acestei provincii într-o etapă nouă, eliberată de constrângeri ideologice și autorități. Deși evită pe cât posibil polemica explicită, ea cuprinde în sine jaloanele unei noi înțelegeri a istoriei Transilvaniei, sintetizând și dezvoltând principiile și acumulările unei părți a istoricilor români, dornice de a pune pe alte baze teoretice discursul istoric, viciat vreme îndelungată de felurite partizanate și dogme. Este și motivul principal pentru care am socotit potrivit ca prezentarea ei să nu lipsească din sumarul primei reviste de medievistică ardeleană. Alegerea subiectului reprezintă, apoi, în sine, un act de temeritate, căci adunările obștești ale cnezilor, nobililor și boierilor exprimă formele și măsura supraviețuirii și afirmării, în cele din urmă *politice*, a poporului român din regatul medieval maghiar.

După o introducere scurtă, cu trimiteri expeditivă la bibliografia de bază a temei, primul capitol se referă la *Românii din Transilvania și adunările de stări*. Pe baza analizei